

Каталог - 2018

**ХАРКІВСЬКИЙ
ОСІННІЙ МАРАФОН
ПСИХОТЕХНОЛОГІЙ**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТОВАРИСТВО ПСИХОЛОГІВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені Г. С. СКОВОРОДИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені А. С. МАКАРЕНКА
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»
УКРАЇНСЬКА ІНЖЕНЕРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
УКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ
І СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ НАПН УКРАЇНИ
АСОЦІАЦІЯ ПРОФЕСІЙНИХ ПСИХОЛОГІВ ХАРКОВА
МІЖРЕГІОНАЛЬНА ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ СПРІЯННЯ РОЗВИТКУ СИМВОЛДРАМИ
ВСЕУКРАЇНСЬКА АРТ-ТЕРАПЕВТИЧНА АСОЦІАЦІЯ
СПЕЦІАЛІЗОВАНИЙ ЦЕНТР ДЛЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВОСТЯМИ РОЗВИТКУ «ЛАДО»

*З нагоди 110-річного ювілею Л.І. Божович (1908-1981),
115-ї річниці з дня народження П.І. Зінченка (1903-1969)
та О.М. Леонтьєва (1903-1979)*

ХАРКІВСЬКИЙ ОСІННІЙ МАРАФОН ПСИХОТЕХНОЛОГІЙ

МАТЕРІАЛИ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
(Каталог психотехнологій; тези доповідей)

27 жовтня 2018 року

Харків – 2018

УДК 159.9.07
ББК 88

Рецензенти:

Кузнєцов Марат Амiрович, доктор психологiчних наук, професор кафедри практичної психологiї Харкiвського національного педагогiчного унiверситету iменi Г.С. Сковороди

Панок Вiталiй Григорович, психологiчних наук, професор, директор Українського науково-методичного центру практичної психологiї i соцiальної роботи

Романовський Олександр Георгiйович, доктор педагогiчних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, завідувач кафедри педагогiки i психологiї управління соцiальними системами Національного технічного унiверситету «ХПІ»

*Рекомендовано до друку Вченою радою Харкiвського національного педагогiчного унiверситету iменi Г.С. Сковороди,
протокол № 7 від 25.10.2018 року*

ХАРКIВСЬКИЙ ОСIННIЙ МАРАФОН ПСИХОТЕХНОЛОГIЙ: матеріали наук.-практ. конф., м. Харкiв, 27 жовтня 2018 р., ХНПУ iменi Г.С. Сковороди. Харкiв: Дiса плюс, 2018. 304 с.

ISBN 978-617-7645-34-3

У збiрнику представлено матеріали науково-практичної конференцiї «**ХАРКIВСЬКИЙ ОСIННIЙ МАРАФОН ПСИХОТЕХНОЛОГIЙ**», метою якої було висвітлення в рамках профорiєнтацiї та просвiтництва новiтніх розробок у галузi психотехнологiї, представлених на теренах України.

Перша частина збiрника мiстить **Каталог психотехнологiї** новiтніх авторських розробок розвивальних, психокорекцiйних, діагностичних, тренiнгових програм, методик, технiк тощо, iнформацiя про які подана у виглядi анотацiй.

У другiй частинi розміщено тези доповiдей, які мiстять результати науково-практичних розробок учасникiв конференцiї.

Матеріали конференцiї вiдзеркалюють результати сучасних досліджень у галузях теоретичної та прикладної психологiї.

Для науковцiв, викладачiв, аспiрантiв та магістрантiв, студентiв гуманiтарних спецiальностей, практичних психологiв, вихователiв, соцiальних та медичних працiвникiв.

Матеріали друкуються в авторському варіанті з правками редакцiї.

ISBN 978-617-7645-34-3

УДК 159.9.07
ББК 88

© ХНПУ iменi Г.С.Сковороди, 2018
© Колектив авторiв, 2018
© Сльчанiнова Т.М. (оформлення, Ψ-емблема), 2018
© Фоменко К.І. (обкладинка), 2018

особистості дитини та системи ставлень у сім'ї.....	231
Павлик О.М., Маренич Г.В. Ступінь конструктивності стратегій подолання стресових ситуацій юних тхеквондистів	233
Панасенко Е.А. Психологічний супровід дитини дошкільного віку з проявами агресивності	236
Панов М.С. Психологічні основи дезадаптації та реадаптації сучасної особистості ..	244
Підчасов Є.В., Галушко С.М. Термінологічний аналіз поняття «прив'язаність» як соціально-психологічної категорії	246
Підчасов Є.В., Зіза Є.О. Особливості готовності сучасної студентської молоді до створення сім'ї у юнацькому віці	250
Поденко А.В., Кутузова О.В. Професійна самоактуалізація студентів-психологів....	254
Постельник М.В. Взаємозв'язок самосвідомості підлітків з рівнем їх адаптації.....	255
Романовська О.О. Рекомендації щодо формування креативності у майбутніх психологів у закладах вищої освіти	257
Саврасов М.В. Теоретико-методологічні передумови дослідження креативності суб'єкта навчально-виховного процесу ВНЗ	261
Сапельнікова Т.С., Павленко Ю.В. Дослідження особистісних факторів розвитку мотивації до навчання у студентів психологів.....	264
Скрипник Н.Г. Ціннісні орієнтації майбутніх практичних психологів	268
Соколова В.В. Нейролінгвістичне програмування та його роль у рекламі	270
Соколова І.М., Колчигіна А.В. Психологічні проблеми особистісної самореалізації сучасної молоді.....	273
Соколова С.М. Особливості психічного супроводу та підтримки людей з залежними формами поведінки (з хімічними залежностями)	274
Стуліка О.Б. Соціальна компетентність класного керівника як умова ефективної реалізації професійної діяльності.....	275
Туріщева Л.В., Ткаченко І.В. Створення «живих картин» як засіб розвитку естетичного сприйняття у молодших школярів з особливими освітніми потребами...	277
Трушик О.В. Готовність педагогічних працівників та психологів до сприйняття розмаїття в умовах інклюзивного навчання	280
Удовенко М.В. Гендерні различия в вербальному поведінні респондентів молодого віку на слово-стимул «юмор»	281
Чепелєва Н.І., Підчасов Є.В. Психолого-педагогічні засади впровадження медіаосвіти в навчально-виховний процес закладів освіти	283
Шашенков Д.М., Кондрацька Л.В. Шляхи подолання психологічного стресу.....	286
Шовкова О.Д. Проблема ілюзії мислення в метакогнітивному моніторингу навчальної діяльності студентів ЗВО	288
Щербунова Ю.О. Емоційні стани студентів у ситуації іспиту	289
Яковенко Н.О. Особливості схильності до ризику у студентів з різним рівнем психосоматичної компетентності	290
Яланська С. П. Програма розвитку творчої компетентності майбутніх педагогів.....	291
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ.....	295

Проблеми та питання підготовки вчителів до інклюзивного навчання описані в літературі та посібниках (Наприклад, «Педагогика и психология инклюзивного образования: учебное пособие» / Д.З. Ахметова, З.Г. Нигматов, Т.А. Челнокова, Г.В. Юсупова и др.; «Інклюзивна освіта. Підтримка розмаїття у класі: практ. посіб.» / Тім Лорман, Джоан Деспелер, Девід Харві)

Також багато матеріалів є в напрацюваннях Канадсько-українського проекту www.education-inclusive.com, www.ussf.kiev.ua, окремо можна згадати посібник «Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні», 2011 за загальною ред. д. пед. н., проф. Колупаєвої А.А.

Але, на наш погляд, не досить уваги приділяється підготовці інших фахівців супроводу, наприклад, психологів. В супроводі дітей в інклюзивній освіті велику роль грає фахова допомога психологів. Для їх підготовки потрібно ввести модулі, де їх будуть навчати знанням про відхилення у розвитку, психологічні особливості уразливих груп, основи корекційної роботи, роботи з кризовими психологічними станами, особливостям підтримки дітей в складних життєвих обставинах. Особливу роль тут виконують спеціальні тренінги, які направлені не тільки на підвищення психологічних знань, але й компетенцій з корекційної педагогіки та спеціальної психології. Зміст навчальної програми ВУЗів та тренінгів з інклюзивної освіти має бути направленим на прийняття філософії інклюзії, удосконалення вмінь спостерігати за дитиною, фіксувати зміни в поведінці, в динаміці засвоєння програми, вміння організувати супровід з максимальною ефективністю для розвитку дитини.

Слід враховувати, що психолог надає фахову допомогу не тільки дитині з особливими освітніми потребами, але й усім учасникам процесу інклюзивного навчання: вчителі, батьки дитини, колектив однолітків, спільнота батьків усіх дітей класу, асистенти вчителя, логопеди, соціальні працівники, дефектологи. Вирішення таких задач вимагає високого рівня компетентності, підготовки фахівця і особистісних якостей, високого рівня усвідомлення важливості своєї роботи.

Удовенко М.В.

*Национальный педагогический университет имени Г.С. Сковороды,
г. Харьков*

ГЕНДЕРНЫЕ РАЗЛИЧИЯ В ВЕРБАЛЬНОМ ПОВЕДЕНИИ РЕСПОНДЕНТОВ МОЛОДОГО ВОЗРАСТА НА СЛОВО-СТИМУЛ «ЮМОР»

Интерес к игривости как личностному свойству обусловлен, прежде всего, тем, что игривость лежит в основании игровой компетентности, которая является неотъемлемой частью профессионализма будущих психологов. Исследуя игривость и игровую компетентность, опираясь на теоретические и эмпирические исследования ученых, чей предмет изучения совпадает с кругом наших интересов, анализируя компоненты шкал опросников игривости, высокочастотные реакции крупнейшей выборки из 4,795 респондентов и выделенные психолингвистические значения, было

выделено компоненты игривости: «сензитивность», «воображение», «чувство юмора», «легкость», «флирт», «шаловливость», «фьюг».

Одним из компонентов игровой компетентности является чувство юмора. Психологические особенности понимания и использования юмора именно как компонента игровой компетентности (или компонента игривости) отражаются, во-первых, во взаимосвязи игривости и юмора с психологическим благополучием взрослого человека, а, во-вторых, положительной корреляции относительно здоровых или адаптивных стилей юмора с игривостью.

«Новый словарь русского языка» Ефремовой Т.Ф. определяет юмор как: 1. Добродушный смех, незлобивая насмешка.// Отношение к чему-либо, проникнутое таким настроением. 2. Прием в произведениях литературы и искусства, основанный на изображении чего-либо в комическом, смешном виде.// Совокупность художественных произведений, проникнутых таким отношением к действительности. Однако, по нашему мнению, за пределами этой дефиниции остается ряд ассоциаций, обусловленных не только языковой картиной мира, но и особенностями женского и мужского восприятия данного стимула. Именно поэтому, выделения гендерных различий в вербальном поведении респондентов молодого возраста было решено проводить по результатам свободного ассоциативного эксперимента на слово-стимул «юмор».

Под **вербальным поведением** мы понимаем «поведение, которое включает вербальные реакции, такие как говорение, реагирование на слова, запоминание вербального материала и т. д.» (Оксфордский толковый словарь по психологии, 2002).

Под **языковым сознанием** понимаем «совокупность психических механизмов порождения, понимания речи и хранения языка в сознании, то есть психические механизмы, обеспечивающие процесс речевой деятельности человека» (Стернин, 2005). Заметим, что такой подход к определению языкового сознания изучает и описывает его на психолингвистическом уровне.

С целью выявления специфических черт вербального поведения испытуемых по половому признаку были построены «мужское» и «женское» ассоциативные поля на стимул «юмор».

Таким образом, основанием для выделения специфических черт испытуемых женского/мужского пола, отраженных в тех или иных лексемах, послужило отсутствие последних в «мужском»/«женском» ассоциативном поле. Так, например, у женщин специфические черты нашли свое выражение в таких лексемах как «*Настроение*», «*Лига Смеха*», «*Теплота*», «*Цирк*», «*Глупость*», «*Интеллект*», «*Краски*», «*Сарказм*», у мужчин – «*Политика*», «*Петросян*», «*Тупой*», «*Чувство*», «*игра*», «*стеб*». Уникальных, единичных реакций мужчины дали больше, чем женщины. В тоже время характер ответов женщин более индивидуальный и менее

стереотипний. Для описання концепта «юмор» жінчини використовували переважно оцінювальні визначення, чоловіки ж навпаки – перцептивні. Можна утвердити, що відповіді респондентів жіночої статі мають більш емоційний характер, в той час як форми мовної поведінки чоловіків можна інтерпретувати як емоційно-нейтральні. Аналіз окремих реакцій підтверджує цю гіпотезу, а також те, що серед реакцій жінок переважають метафори. По результатам порівняльного аналізу найбільш часто експліцируваних в жіночому і чоловічому асоціативному словнику універсальних реакцій не було виявлено помітних відмінностей. Відмінності спостерігаються тільки в порядку асоціативного ряду. Порівняльний аналіз унікальних асоціатив дає можливість виділити найбільш значимі з позиції гендерної асоціативності, до яких належать: «політика», «тупий», «чуттєвий», «ігра» - у чоловіків, «настрій», «теплота», «цирк», «глухість» - у жінок.

Слід зазначити, що серед реакцій як у чоловіків, так і у жінок зустрічаються реакції з від'ємною конотацією, В цілому ж в стосунку респондентів до стимулу «юмор» переважає емоційно-позитивна оцінка.

Чепелєва Н.І., Підчасов Є.В.

*Еаціональний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди,
м. Харків*

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ВПРОВАДЖЕННЯ МЕДІАОСВІТИ В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИЙ ПРОЦЕС ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

У сучасному суспільстві більшу частину інформації людина отримує за допомогою як традиційних (друкованих видань, радіо, кіно, телебачення), так і новітніх засобів масової комунікації з урахуванням розвитку інформаційно-комунікаційних технологій (комп'ютерно опосередкованого спілкування, Інтернет, мобільної телефонії), стрімкий розвиток останніх потребує підготовки особистості до вмілого, а головне безпечного користування ними. Адже в епоху Інтернету, коли знання всього світу здаються доступними, ніхто не може контролювати потік інформації до аудиторії. І тут разом зі свободою слова приходить всюдозволеність, неякісна медіапродукція. Наслідком цього в Україні постало гостре питання розвитку медіаосвіти, яка дасть знання про механізми маніпулювання психікою людини, що дозволять протистояти незаконним вторгненням в особистість, способи захисту себе. Не можна просто забороняти ту чи іншу інформацію. Потрібно вчити і дітей, і дорослих медіаграмотно опрацьовувати інформацію. Адже якщо не можна змінити медіа, треба змінити їхню аудиторію.

На взаємодію з різноманітними медіа (телебачення, Інтернет, кіно,